

Notat

Dato 25. juni 2025

Projekt 102569
Biodiversitet i landbruget – nu og i fremtiden

Frederik Forsberg / Natur, Miljø & Arealanvendelse

EU's genopretningsforordning, betydning for dansk landbrug

I dette notat gennemgås EU's genopretningsforordning og dennes betydning for dansk landbrug og særligt den enkelte landbruger og øvrige jordejere. Med fokus på betydningen for biodiversiteten og genopretning af naturlige processer, bliver de vigtigste nedslagspunkter i EU's genopretningsforordning fremhævet sammen med afledte implikationer – særligt i en dansk kontekst. Der vil blive opridset et overblik over de vigtigste strategier og politiske aftaler som udover genopretningsforordningen har en særlig betydning for naturudvikling og biodiversiteten.

I notatet er der således vedlagt en oversigt over det relevante politiske landskab i EU som bilag. Oversigten består af et flowdiagram der skal vise den overordnede struktur og en tilhørende tabel der skal beskrive de enkelte politikker, strategier og konventioner i nærmere detaljer.

EU's naturgenopretningsforordning (Nature Restoration Law)¹¹ er et centralt element i EU's bestræbelser på at adressere tabet af biodiversitet og genoprette økosystemer på tværs af kontinentet. forordningen er en direkte udløber af EU's Biodiversitetsstrategi for 2030 og en vigtig komponent i Den Europæiske Grønne Pagt (European Green Deal). Med mere end 80% af Europas habitater i dårlig økologisk tilstand¹⁵, sigter forordningen mod at implementere konkrete og bindende mål for genopretning af en bred vifte af økosystemer, herunder i skovene, agerlandet, vådområderne, floder og i marine miljøer. Målet er at genopretningsindsatser er udbredt i mindst 20% af EU's land- og havområder senest i 2030¹¹ og at alle økosystemer, der har behov for det (læs: som er vurderet i dårlig økologisk tilstand) er blevet genoprettet inden 2050¹¹.

Genopretningsforordningen forpligter medlemsstaterne til at udvikle og implementere nationale genopretningsplaner, der specificerer, hvordan de vil opnå de fastsatte mål. Disse planer skal indeholde effektive, områdebaserede genopretningsforanstaltninger samt indikatorer for at måle fremskridt. Første udkast til genopretningsplanen skal ligge klar inden 1. september 2026 og være godkendt af kommissionen og endelig vedtaget i 2027^{11, 24}. Medlemsstaterne er herudover forpligtet til løbende at rapportere til EU-Kommissionen om status for genopretning og implementering af foranstaltninger.

Økonomien til at gennemføre genopretningsforordningen forventes at komme fra EU-programmer, nationale budgetter og private initiativer og investeringer. Det er estimeret fra EU at

gennemførsel af Naturgenopretningsforordningen vil koste 154 mia. euro, men at der er potentiale for at de goder der opnås ved gennemførelse, har en værdi der er 8-10 gange højere²⁴.

Dette dokument skal ses som en kommentering på forordningen som den ser ud i vedtaget tilstand. For at tilgå de specifikke mål og forpligtelser henvises der direkte til forordningen som ligger offentlig på EU kommissionens hjemmeside¹¹.

Indhold

EU's genopretningsforordning, betydning for dansk landbrug	1
Genopretning af naturlige økosystemer	4
Skove	4
Lysåbne økosystemer	4
Akvatiske økosystemer (ferske)	5
Betydning for jordejere og landmænd	6
Genopretningsforordningen i dansk kontekst	8
Det politiske landskab	10
Kludetæppestruktur	11
Globalt Niveau: De Overordnede Rammer	11
EU Niveau: Strategier og Lovgivning	12
Nationalt Dansk Niveau: Implementering og Politisk Kontekst	14
Kilder	17
Bilag 1: Oversigt over Politikker, Strategier og Konventioner relateret til EU's Biodiversitetsstrategi	20
Bilag 2: Uddrag, EU's naturgenopretningsforordning, artikel 9-13 ¹¹	25

Genopretning af naturlige økosystemer

Formålet med EU's naturgenopretningsforordning er at sikre genopretningen af en række forskellige økosystemer i Europa. Denne genopretning består af flere ting, men særligt genopretningen af landskabsstrukturer og naturlige processer kan forventes at have store implikationer for hvordan det europæiske landskab forvaltes og for hvordan biodiversiteten fremover vil udvikle sig, idet at genopretning af naturlige økologiske processer er en grundlæggende forudsætning for bevarelse af naturlige økosystemer og dermed biodiversitet²⁵.

Eksempler på naturlige processer som forordningen¹¹ sigter mod at genetablere og forbedre mod at sikre sunde og modstandsdygtige økosystemer er:

- Hydrologiske cyklusser: heriblandt den naturlige bevægelse af overfladevand i landskabet
- Naturlig succession: opbygning og omsætning af ved og andet organisk materiale
- Næringsstofkredsløb: herunder erosion og flytning af materiale (uorganisk og organisk) i landskabet
- Interaktioner mellem arter: herunder græsning under naturlige regimer (tæthed, årlig variation, sammensætning af arter)

De overordnede mål er at genoprette nedbrudte økosystemer, især dem med stort potentiale for kulstofbinding og -lagring (herunder med særlig fokus på tørvejorde og skove), samt at forebygge og reducere virkningerne af naturkatastrofer. Dette indebærer en fokuseret indsats på at genoprette vådområder, floder, skove, græslandsøkosystemer, marine økosystemer og de arter, der er afhængige af disse økosystemer. Herunder gives der en kort introduktion (kommentering) på forordningens betydning for hhv. skove, lysåbne naturtyper og akvatiske økosystemer (ferske).

Skove

I eksisterende og nye **skove** lægger forordningen op til flere markante ændringer for at fremme naturlige processer. Et centralt element er målet om en stigende tendens for mængden af både stående og liggende dødt ved. Dødt træ er en grundlæggende ressource i naturlige skovøkosystemer, da det udgør levested og fødekilde for et utal af svampe, insekter, mosser og laver, som igen er føde for fugle og andre dyr. Nedbrydningen af dødt ved bidrager desuden til jordens frugtbarhed og skove med en stor mængde dødt ved kan bidrage til kulstoflagring, da indholdet af organisk materiale i jorden øges. Foruden mængden af dødt ved, sigter forordningen mod at fremme skove med en varieret aldersstruktur. Dette skaber en større strukturel diversitet, hvilket gavner en bredere vifte af arter og øger skovens robusthed over for forstyrrelser som stormfald og sygdomsudbrud. Herudover, peges der i forordningen på at sammenhængen (*connectivity*) mellem skove skal forbedres så skovarealerne er mindre isolerede og populationer bedre kan sprede sig og udveksle gener. Dette er afgørende for at modvirke fragmentering/opdeling af levesteder. Endelig er der mål om at øge bestanden af almindelige skovfugle, der fungerer som indikatorarter for skovens generelle sundhed.

Lysåbne økosystemer

For de **lysåbne økosystemer** som enge, overdrev, moser og kær er der ligeledes fokus på at genoprette naturlige processer, især relateret til hydrologi og græsning. Selvom ekstensiv græsning ikke altid er eksplicit nævnt som et selvstændigt mål for alle

økosystemtyper, er det en implicit og ofte nødvendig foranstaltning for at opnå eller vedligeholde en gunstig bevaringsstatus for mange lysåbne naturtyper, herunder de arealer der grænser op til fuldt akvatiske økosystemer. Genindførelse af oprindelige græssende dyr, som f.eks. kvæg, heste og visenter (europæisk bison), og genetablering af naturlige græsningsregimer, herunder helårsgræsning, fremhæves som vigtige elementer i genopretningsindsatsen. Forordningen sigter også mod at øge andelen af landbrugsarealer med landskabstræk af høj diversitet, hvilket netop kan understøttes af ekstensiv græsning. Generelt vil genopretning af græslandsøkosystemer bidrage til øget biodiversitet, herunder for artsgrupper som dagsommerfugle der er konkrete mål for i forordningen.

Akvatiske økosystemer (ferske)

Hvad angår genopretning af **akvatiske økosystemer** og de ripariske zoner så peges der i forordningen på at genopretning af vådområder og floder skal forbedre den naturlige hydrologi, herunder vandets kredsløb og kvalitet. Dermed skal der skabes bedre levesteder for de mange specialiserede arter der netop er afhængige af overfladevand og grænseområdet op mod de mere tørre økosystemer. Forordningen indeholder specifikke krav om at sikre vandløbs naturlige forløb, hvilket kan indebære fjernelse af spærringer og genslyngning af udrettede vandløb.

Samlet set vil EU's naturgenopretningsforordning fremme en udvikling, hvor der gives mere plads til naturlige dynamikker i landskabet. Dette indebærer en bevægelse mod genetablering af mere selvforvaltende økosystemer, der er mindre afhængige af konstant menneskelig intervention for at opretholde deres biodiversitet og funktioner. En sådan tilgang forventes at føre til økosystemer med større robusthed over for klimaændringer og andre forstyrrelser, hvilket er afgørende i en tid med stigende miljømæssige udfordringer.

Betydning for jordejere og landmænd

EU's naturgenopretningsforordning vil have betydelige, om end primært indirekte, konsekvenser for jordejere og især landmænd i EU. Forordningen pålægger i første omgang medlemsstaterne at udarbejde nationale genopretningsplaner, og det er gennem disse nationale planer, at de konkrete foranstaltninger og tiltag vil blive implementeret. Selvom virksomheder og individuelle jordejere ikke umiddelbart bliver direkte underlagt kravene fra forordningen, kan der forventes en markant indirekte effekt og en generel bevægelse i retning af mere bæredygtig arealanvendelse, sammenlignelig med udviklingen på klimaområdet. Forordningen har et særligt fokus på landbrugsarealer, der har været et centralt og omdiskuteret emne under tilblivelse af forordningen.

En central bekymring der er blevet rejst i forbindelse med forordningens betydning for landbruget relaterer sig til potentiel **påvirkning af produktiviteten og fødevarsikkerheden**. Nogle landbrugsorganisationer har udtrykt frygt for, at omfattende genopretningstiltag kan føre til et fald i produktiviteten på store landbrugsarealer og at tiltagene dermed kan true fødevarerforsyningen¹⁶. Det er dog vigtigt at bemærke, at mange af disse mere vidtgående kritikpunkter er blevet imødegået og nuanceret af eksperter, der peger på, at genopretning også kan have positive langsigtede effekter på produktiviteten¹⁶. En anden væsentlig bekymring er om den **økonomiske byrde ved tiltagene kan imødekommes med tilstrækkelig støtte**. Der er en naturlig interesse i om landmændene kan blive tilgodeset med tilstrækkelige støttemuligheder til at kompensere for afgivne privilegier og behov for tekniske rådgivning til implementering af genopretningsforanstaltninger i den skala, forordningen lægger op til. Der er også en udbredt **usikkerhed om den konkrete implementering** af de nationale genopretningsplaner. Det er endnu uklart, hvordan disse planer præcist vil blive udformet i de enkelte medlemslande, og hvilke specifikke krav og forventninger der vil blive stillet til den enkelte landmand.

På trods af disse bekymringer og usikkerheder rummer naturgenopretningsforordningen også en række **muligheder og positive udsigter for landbrugssektoren**¹⁷. Forordningen sigter blandt andet mod at **forbedre jordkvaliteten og styrke bestøverne i agerlandet**, hvilket på sigt kan gavne landbrugsproduktionen i områder der er truet af faldende jordkvalitet og bestøvning. Med klimaforandringer er det endnu uvist hvor der fremover vil være et behov for at sikre jordens frugtbarhed og bestøverne i agerlandet, men der vil formentligt være tale om at særligt udsatte områder i Sydeuropa risikerer ørkendannelse. Genopretning af natur og økosystemer kan herudover bidrage til **rent grundvand og tilbageholdelse af overfladevand** i landskabet hvilket kan modvirke konsekvenserne af både oversvømmelser og periodevis tørke mere generelt.

Europa-Kommissionen har udarbejdet en konsekvensanalyse af lovforslaget estimerer, at hver euro investeret i naturgenopretning vil give et økonomisk afkast på mellem 4 og 38 EUR¹⁷. Dette afkast genereres blandt andet gennem skabelse af nye arbejdspladser relateret til genopretningsaktiviteter og ved at bevare og forbedre de naturressourcer, der understøtter økonomiske aktivitet i en bredere kontekst.

Naturgenopretning kan ses som en integreret del i **fremtidssikringen af landbruget**. EU Kommissionen's overordnede vision for fremtidens landbrug, sigter mod et mere modstandsdygtigt, tilpasningsdygtigt og innovativt fødevarer system, der generelt er bedre rustet til at håndtere forandringer og kriser som f.eks. klimaændringer. I denne kontekst kan naturgenopretning bidrage til at skabe mere robuste dyrkningssystemer. For at understøtte denne omstilling blive udviklet **frivillige målsætningssystemer**, der kan hjælpe landmænd med at måle

og forbedre deres resultater med hensyn til bæredygtighed. Derudover vil EU i 2025 indføre en **strategi for generationsskifte**¹⁰ for at støtte unge landmænd.

Forordningen indeholder flere centrale elementer med direkte betydning i agerlandet. Der er således specifikke mål for **genopretning af naturen i og nær agerlandet**. Til disse mål hører at drænedede tørveområder skal vådlægges og at bestanden af fugle i agerlandet skal øges.

Herudover nævnes der følgende 3 elementer hvoraf der skal nedsættes nationale målsætninger for minimum 2 af elementerne:

1. Tiltag for at øge bestanden af dagsommerfugle i græslandsøkosystemer (enge, overdrev m.m.)
2. Øge mængden af organisk kulstof i mineraljorde i agerlandet
3. Landskabslementer med høj diversitet (f.eks. hegn, småbiotoper)

Udover disse mål er der også generelle mål om genopretning af vandløb, mål om at vende tilbagegangen for bestøvere og mål om plantering af skov og beskyttelse mod skovdrift. En oversigt med de enkelte afsnit og paragrafer der er nævnt her, kan ses i bilag 2: Uddrag, EU's naturgenopretningsforordning, artikel 9-13.

For at sikre en succesfuld implementering og imødekomme de bekymringer der er rejst, så peges der på at der er et stort behov for **klarhed, gennemsigtighed og tilstrækkelig støtte**. Det er med andre ord afgørende, at der skabes klarhed over indholdet i de nationale genopretningsplaner og at der stilles tilstrækkelig finansiel og teknisk støtte til rådighed for landmændene igennem nationale initiativer. En **bottom-up tilgang**, der involverer tæt samarbejde med landmænd og respekterer princippet om frivillighed, hvor det er muligt, fremhæves som en nøgle til at undgå konflikter og sikre ejerskab. **Effektiv kommunikation og formidling** om fordelene ved naturgenopretning – og omkostningerne ved passivitet – fremhæves ligeledes for at imødekomme bekymringer og eventuelle misforståelser. Europa-Kommissionen har desuden iværksat en **strategisk dialog om fremtidens landbrug**¹⁸ for at sikre en bred inddragelse af alle relevante interessenter i udformningen af fremtidens landbrugspolitik.

Samlet set indebærer EU's naturgenopretningsforordning både betydelige udfordringer, men også nye muligheder for jordejere og landmænd – heriblandt i en potentiel rolle som fremtidige naturforvaltere. Udfordringerne knytter sig primært til potentielle ændringer i produktionsvilkår, økonomiske omkostninger og den generelle usikkerhed, der følger med implementeringen af ny og omfattende national lovgivning. Mulighederne ligger derimod i adgang til nye støtteordninger og incitamenter og på længere sigt fordele ved forbedrede økosystemtjenester og udviklingen af mere bæredygtige og robuste landbrug og fødevareproduktionssystemer. Det er tydeligt at der i forordningen bliver lagt vægt på landbrugets aktive bidrag til at løse presserende samfundsmæssige udfordringer relateret til biodiversitetstab og klimaforandringer.

Genopretningsforordningen i dansk kontekst

EU's naturgenopretningsforordning kan forventes at få specifikke og vidtrækkende konsekvenser for Danmark, et land der ifølge flere analyser, herunder fra tænketanken CONCITO³, er blandt de lande i Europa, hvor biodiversiteten er i den ringeste tilstand. Dette skyldes i høj grad den intensive udnyttelse af landarealet, især til landbrug. Men også i høj grad en manglende genopretningsindsats i vores registrerede naturarealer. Derfor ses genopretningsforordningen også som en potentiel løftestang og en vej ud af den nuværende biodiversitetskrisen i Danmark.

Danmark er, ligesom alle andre EU-medlemslande, forpligtet til at udarbejde en **national genopretningsplan**. Denne plan, som forventes at skulle foreligge inden d. 1. september 2026 og være endelig vedtaget i 2027^{11, 24}, bliver det centrale dokument, der beskriver, hvordan Danmark konkret vil leve op til forordningens bindende mål. Planen skal ikke kun fokusere snævert på naturgenopretning, men også indtænke og skabe synergier med en række andre nationale og EU-relaterede dagsordener, herunder tilpasning til-, og reduktion af, klimaforandringer, implementeringen af EU's landbrugsstøtte (CAP) og opfyldelsen af kravene i vandrammedirektivet. Udarbejdelse af nationale planer vil kræve en omfattende kortlægning af, hvilke naturområder der er i dårligst tilstand og har størst behov for genopretning.

De overordnede **mål for genopretning** i EU-regi vil også gælde for Danmark. Dette inkluderer det generelle mål om, at mindst 20% af EU's land- og havområder skal være genoprettet (opnå "god bevaringsstatus") senest i 2030. Mere specifikt, for de naturtyper der er listet i EU's Habitatdirektiv, skal hvert medlemsland, herunder Danmark, genoprette mindst 30% af de arealer, der er i dårlig tilstand, inden 2030. Dette mål stiger til 60% inden 2040 og 90% inden 2050. I den indledende fase forventes fokus primært at være på de eksisterende Natura 2000-områder. I Danmark udgør landbrug, produktionsskov eller bebyggelse ifølge Biodiversitetsrådet omkring 44% af Natura 2000-arealerne på land, hvilket understreger potentialet og behovet for genopretningstiltag netop her.

I Danmark vil implementeringen af EU's naturgenopretningsforordning i høj grad skulle ses i sammenhæng med allerede igangsatte nationale initiativer, hvoraf den **Grønne Trepartsaftale**¹⁴ (også kendt som "Aftale om et grønt Danmark") er den mest markante. Denne aftale, indgået mellem regeringen og en række parter, herunder landbrugs- og naturorganisationer, sigter mod en langsigtet omlægning af Danmarks arealanvendelse og landbrugsproduktion. Aftalens formål er at reducere landbrugets drivhusgasudledninger, bidrage til Danmarks 2030-klimamål, og samtidig forbedre vilkårene for natur, biodiversitet, vandmiljø og drikkevand. Centrale elementer i trepartsaftalen, der direkte understøtter eller spiller sammen med naturgenopretningsforordningens mål, inkluderer:

- En **historisk arealomlægning**, der skal give mere plads til natur og forbedre biodiversiteten samt beskytte drikkevandsressourcer.
- Indførelsen af en **CO₂e-afgift på udledninger fra husdyr**, startende på 300 kr. pr. ton CO₂e i 2030 (med et bundfradrag, der gør den effektive afgift lavere) og stigende til 750 kr. pr. ton i 2035.
- Etableringen af **Danmarks Grønne Arealfond**, der med et budget på ca. 40 mia. kr. skal finansiere en række indsatser. Disse omfatter blandt andet omfattende **skovrejsning** (med et mål om 250.000 hektar ny skov), **udtagning af kulstofrige lavbundsjord** (ca. 140.000 hektar inklusive randarealer) fra landbrugsdrift, og strategisk jordopkøb til naturformål. Tænketanken CONCITO har peget på, at EU's naturgenopretningsforordning netop bør være retningsgivende for, hvordan midlerne i denne fond anvendes.

- En **tilskudsordning til produktion og anvendelse af biokul** (via pyrolyse) på godt 10 mia. kr. frem mod 2045, som et middel til kulstoflagring
- Et **paradigmeskifte i kvælstofindsatsen** for at forbedre vandmiljøet og opfylde EU's Vandrammedirektiv, hvor man kombinerer regulering med målrettet arealomlægning og moderne arealforvaltning.
- En stærkere **lokal forankring** af arealforvaltningen, hvor kommunerne får en central rolle i planlægning og implementering, blandt andet gennem lokale vandoplandsstyregrupper.

Den Grønne Trepartsaftale kan således ses som et vigtigt dansk bidrag til at opfylde de forpligtelser, der følger med EU's naturgenopretningsforordning. Den kommende nationale genopretningsplan vil skulle bygge videre på og integrere disse allerede besluttede nationale initiativer.

Derudover er der i Danmark en forventning om og politisk debat om en kommende **national biodiversitetslov**. En sådan lov, som blandt andet Biodiversitetsrådet har anbefalet¹, vil kunne sætte en overordnet ramme og klare, langsigtede mål for Danmarks biodiversitetsindsats. Der er fra Biodiversitetsrådet også kommet mere konkrete anbefalinger til indhold i en fremtidig biodiversitetslov som netop tager udgangspunkt i genopretningsforordningen². Mere konkret kan man sige at formålet med en national biodiversitetslov formentligt vil være 2-delt:

1. Forpligte Folketinget og efterfølgende regeringer til at fastsætte og følge op på nationale mål for naturens tilstand
2. Sikre en koordineret indsats på tværs af sektorer, og dermed understøtte opfyldelsen af både nationale ambitioner og internationale forpligtelser, herunder dem der udspringer af EU's naturgenopretningsforordning og den globale Kunming-Montreal aftale

En national biodiversitetslov vil kunne specificere, hvordan Danmark vil nå målene om f.eks. 30% beskyttet natur og genopretning af de specifikke naturtyper, og hvordan dette skal finansieres og monitoreres.

Samlet set står Danmark over for en betydelig opgave med at implementere EU's naturgenopretningsforordning. Det kræver en ambitiøs national genopretningsplan, der effektivt integrerer eksisterende nationale aftaler som den Grønne Trepartsaftale og sikrer at der afsættes tilstrækkelige midler til genopretningstiltag på arealer der overgår til nye forvaltningsregimer – f.eks. i forbindelse med den Grønne Trepartsaftale. Herudover bør en national plan suppleres af en ny national biodiversitetslov hvis det skal sikres at der kommer fremgang. En central udfordring bliver at omsætte de overordnede mål til konkrete handlinger i landskabet, der både gavner naturen og tager hensyn til de mange forskellige interesser, der er knyttet til arealanvendelsen i Danmark, herunder landbrugets fortsatte udvikling og konkurrenceevne.

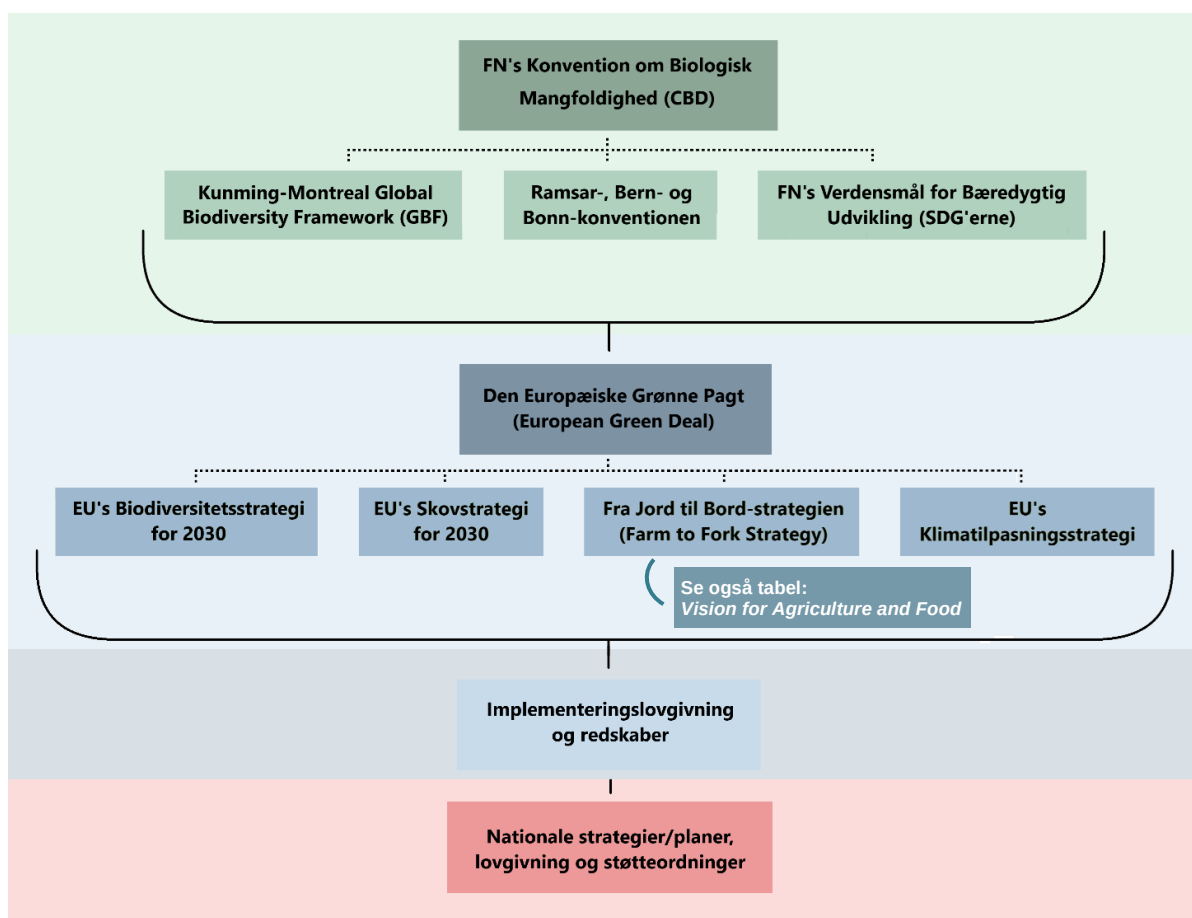
Det politiske landskab

EU's indsats for at beskytte og genoprette biodiversitet, herunder den nye naturgenopretningsforordning, er ikke en isoleret bestræbelse, men derimod en integreret del af et komplekst politisk og juridisk landskab. Dette landskab strækker sig fra globale aftaler ned til specifik EU-lovgivning og tværgående strategier. Forståelsen af disse sammenhænge er afgørende for at kunne vurdere rækkevidden og potentialet af EU's biodiversitetspolitik.

For at give et overblik over niveauopdeling og struktur for de mest overordnede politikker gengives herunder figur 1 og figur 2 (sidstnævnte fra bilag 1):

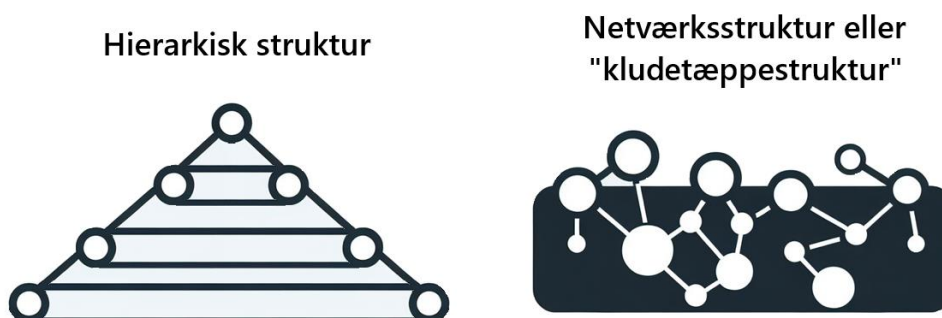
Figur 1: tre overordnede niveauer for opdeling af politiske beslutninger

Figur 2: Gengivelse af overordnet figur fra bilag 1: Oversigt over Politikker, Strategier og Konventioner relateret til EU's Biodiversitetsstrategi

Kludetæppestruktur

Som indledning til dette afsnit hvor der dykkes dybere ned i de forskellige lag af det politiske landskab, gives der en kort intro til hvordan strukturen af det politiske landskab bør forstås. Det er vigtigt i denne sammenhæng at gøre sig klart, at de fleste vedtagne initiativer (f.eks. politikker, strategier og love) ikke er afkommet direkte fra et tidligere initiativ eller udelukkende behandler ét veldefineret emne og ofte er de enkelte initiativer dermed ikke direkte henførbare til hverken hinanden eller fælles mål. Der er altså ikke tale om en hierarkisk struktur men nærmere en netværksstruktur eller en form for kludetæppe af politiske initiativer. Overgangen fra en hierarkisk struktur over mod en netværksstruktur bliver særligt tydeligt når man bevæger sig nedad i niveau. Således er det for langt de fleste initiativer ikke muligt at gengive et simpelt overblik som et flowdiagram. Dette er særligt gældende for implementeringslovgivning/redskaber på EU niveau og for mange nationale initiativer. Se figur 3 for en konceptuel repræsentation af de to strukturtyper.

Figur 3: Konceptuel repræsentation af hhv. hierarkisk struktur og netværksstruktur eller kludetæppestruktur hvor de politiske initiativer i højere grad implementeres med flersidede formål/funktioner

Globalt Niveau: De Overordnede Rammer

På den internationale scene sættes de overordnede ambitioner for biodiversitetsbevarelse. **FN's Konvention om Biologisk Mangfoldighed (CBD)**⁵ udgør den mest omfattende globale aftale, som forpligter de underskrivende parter, herunder EU og Danmark, til at bevare den biologiske mangfoldighed, fremme bæredygtig brug af naturen og sikre en retfærdig deling af fordelene ved udnyttelse af genetiske ressourcer. Som en konkretisering af målene i konventionen blev **Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (GBF)** vedtaget i december 2022⁵. Dette rammeværk indeholder 23 globale mål for 2030, herunder det ofte fremhævede "30x30"-mål, der sigter mod effektivt at bevare og beskytte mindst 30 % af verdens land-, ferskvands- og havområder, samt at sikre genopretning af mindst 30 % af verdens forringede økosystemer. EU's Biodiversitetsstrategi for 2030⁷, og dermed også Naturgenopretningsforordningen, er EU's direkte svar og bidrag til opfyldelsen af disse globale forpligtelser.

Andre vigtige globale aftaler med relevans for naturgenopretning omfatter **Ramsar-konventionen**¹⁹ om beskyttelse af vådområder af international betydning, **Bern-konventionen**²⁰ om beskyttelse af Europas vilde dyr og planter samt deres naturlige

levesteder (som har tjent som inspiration for EU's naturdirektiver), og **Bonn-konventionen (CMS)**²¹ om beskyttelse af migrerende arter af vilde dyr. Endelig udgør **FN's Verdensmål for Bæredygtig Udvikling (SDG'erne)**²², især SDG 14 (Livet i havet) og SDG 15 (Livet på land), en bredere global ramme for EU's og Danmarks miljø- og naturpolitikker.

EU Niveau: Strategier og Lovgivning

Overordnede Strategiske Rammer

På EU-niveau omsættes de globale ambitioner til konkrete politikker og bindende lovgivning. **Den Europæiske Grønne Pagt (European Green Deal: Green Deal)** er EU's overordnede køreplan for at transformere Unionen til en moderne, ressourceeffektiv og konkurrencedygtig økonomi med et mål om klimaneutralitet senest i 2050. Biodiversitet er en central og integreret del af Green Deal.

Under Green Deal-paraplyen finder vi **EU's Biodiversitetsstrategi for 2030**. Denne strategi er Unionens langsigtede plan for at beskytte naturen og vende tabet af biodiversitet. Den indeholder en række specifikke mål og forpligtelser, herunder etablering af et større EU-dækkende netværk af beskyttede naturområder, og netop iværksættelsen af en ambitiøs EU-naturgenopretningsplan, hvor Naturgenopretningsforordningen er det primære juridiske instrument.

Sideløbende og i tæt samspil med Biodiversitetsstrategien opererer **Fra Jord til Bord-strategien (Farm to Fork Strategy)**, som sigter mod at skabe et mere retfærdigt, sundt og miljøvenligt fødevarsystem. Hvor EU's Biodiversitetsstrategi har et tydeligt og primært fokus på bevarelse af biologisk diversitet i naturlige økosystemer, så har Jord til Bord-strategien klare mål for reduktion af pesticid- og gødningsanvendelse, fremme af økologisk landbrug og bevarelse af genetisk diversitet i agerbruget. I 2025 har en ny **Vision for Landbrug og Fødevarer (Vision for Agriculture and Food)**²³ dog helt eller delvist erstattet den eksisterende strategi med et større fokus på konkurrenceevne og fair arbejdsforhold og et mindre fokus på miljøforhold¹⁰.

Specifik Lovgivning og Implementeringsredskaber

For at omsætte de overordnede strategier til konkret handling råder EU over en række lovgivningsmæssige instrumenter og politikker som kort bliver gået igennem herunder:

- **Naturgenopretningsforordningen (Nature Restoration Law):** Som tidligere beskrevet, er dette den nyeste og mest direkte udløber af Biodiversitetsstrategien 2030. Den fastsætter juridisk bindende mål for genopretning af specifikke habitater og økosystemer (vådområder, skove, landbrugsjord, floder, marine økosystemer m.fl.) inden for fastsatte tidsrammer.
- **Habitatdirektivet og Fuglebeskyttelsesdirektivet:** Disse to direktiver udgør grundpillerne i EU's naturbeskyttelseslovgivning og har eksisteret i årtier som en del af det nationale lovgrundlag for EU-medlemsstater. Direktiverne stiller særlige krav til at arter og habitater beskyttes i de enkelte medlemsstater, og i Danmark er det blandt andet udmøntet i naturbeskyttelsesloven hvor der er særlig beskyttelse tilknyttet arter og naturtyper fra direktiverne. De to direktiver danner også grundlag for **Natura 2000-netværket**, som er et netværk af beskyttede områder på tværs af EU, udpeget for at bevare sjældne og truede arter og naturtyper, og for over tid at skabe en sammenhæng mellem naturområder i landskabet. Biodiversitetsstrategien

og Naturgenopretningsforordningen bygger videre på og sigter mod at styrke og udvide effekten af disse direktiver og Natura 2000-netværket.

- **Vandrammedirektivet:** Dette direktiv fra 2000 sætter rammerne for beskyttelse og forbedring af kvaliteten af alle vandområder i EU, herunder floder, søer, kystvande og grundvand. Det har stor betydning for biodiversiteten i akvatiske økosystemer og for genopretning af naturlig hydrologi, hvilket er et centralt element i naturgenopretningsindsatsen.
- **Havstrategirammedirektivet:** Har til formål at opnå og opretholde en god miljøtilstand i EU's havområder og er således central for beskyttelse og genopretning af marin biodiversitet. Det er vurderet i 2025¹² at gennemførelsen af direktivet ikke har været tilfredsstillende og at der er behov for løbende at evaluere og opdatere direktivet. Dette kan forventes at blive gjort indenfor en overskuelig tidsramme.
- **Den Fælles Landbrugspolitik (The Common Agricultural Policy - CAP):** EU's landbrugspolitik har en enorm indflydelse på arealanvendelse generelt og miljø- og naturtilstanden i landdistrikterne som dækker en stor del af Europas areal, heriblandt naturområder. Gennem årene er den fælles landbrugspolitik blevet reformeret adskillige gange for i stigende grad at integrere miljø- og klimahensyn. Den nuværende CAP (og fremtidige reformer) forventes at spille en nøglerolle i at understøtte landmændenes bidrag til målene i Biodiversitetsstrategien og Vision for Landbrug og Fødevarer, f.eks. gennem støtte til miljøvenlige dyrkningsmetoder (ecoschemes) og krav om grundlæggende miljøhensyn (konditionalitet).
- **EU's Skovstrategi for 2030:** Denne strategi, opdateret i 2021, sigter mod at forbedre både kvantiteten og kvaliteten af EU's skove. Den fokuserer på at fremme skovenes biodiversitet, øge deres modstandsdygtighed over for klimæændringer, og styrke deres rolle som kulstofdræn, samtidig med at skovstrategien søger at anerkende skovenes socioøkonomiske betydning som et område der benyttes og udnyttes af befolkningen og industrien.
- **Jordsundhedsloven (Soil Health Law - forslag):** Kommissionen har fremsat forslag til en ny lov om jordbundsundhed, der skal etablere en ramme for overvågning og forbedring af jordbundens tilstand i EU. Sund jord er grundlæggende for fødevarerproduktion og en række økosystemtjenester.

Sammenfattende udgør disse globale aftaler, EU-strategier og specifikke love et komplekst og voksende netværk af politiske instrumenter.

Naturgenopretningsforordningen skal ses som en afgørende brik i dette puslespil, designet til at levere konkrete resultater på landjorden, i de ferske vande og i havet, og dermed bidrage til at realisere de ambitiøse visioner i **Den Europæiske Grønne Pagt** og **EU's Biodiversitetsstrategi for 2030**, alt imens EU lever op til sine internationale forpligtelser under **FN's Biodiversitetskonvention**.

To kernestrategier for Biodiversitet og Fødevarer

1. EU's Biodiversitetsstrategi

- Den langsigtede plan for beskyttelse af naturen og for at vende den negative udvikling
- Indeholder specifikke handlinger og forpligtelser, der skal realiseres inden 2030
- Hovedmålene omfatter:
 1. Etablere et netværk af beskyttede naturområder (udgangspunkt i Natura 2000-netværket)
 2. Iværksætte en omfattende EU-naturgenopretningsplan
 3. Sikre den nødvendige finansiering og styring for at muliggøre grundlæggende forandring
 4. Styrke indsatsen for at tackle den globale biodiversitetskrise

2. Fra Jord til Bord-strategien → Vision for Landbrug og Fødevarer

- En central del af Green Deal sammen med Biodiversitetsstrategien
- Sigter mod at skabe et mere konkurrencedygtigt og retfærdigt fødevarer system i EU
- Hovedmålene omfatter:
 1. Skal sikre generationsskifte i landbrugssektoren
 2. Skal sikre at landbrugssektoren forbliver en attraktiv sektor at arbejde indenfor
 3. Skal sikre økonomisk bæredygtige fødevarer systemer i EU
 4. Skal støtte udviklingen i landområderne

Nationalt Dansk Niveau: Implementering og Politisk Kontekst

I Danmark er der et komplekst samspil af lovgivning, planer og aftaler, der skal sikre at de danske forpligtelser til EU's naturgenopretningsforordning overholdes og samtidig skal sikre at danske interesser varetages. Forståelsen af dette landskab er afgørende for dansk landbrug og danske landmænd.

National Genopretningsplan

Det mest centrale element i den danske implementering bliver udarbejdelsen af en **national genopretningsplan**, som Danmark, ligesom andre medlemslande, er forpligtet til at forelægge EU-Kommissionen senest i 2026. Denne plan vil beskrive de nærmere detaljer for hvordan Danmark vil opfylde de specifikke genopretningsmål for forskellige økosystemer (f.eks. skove, landbrugsarealer, vådområder, kystområder). Planen skal baseres på den bedste tilgængelige videnskabelige viden og udvikles i dialog med relevante interessenter, herunder landbrugsorganisationer, grønne NGO'er, kommuner og forskningsinstitutioner. Det er i denne plan, at de konkrete arealmæssige prioriteringer, virkemidler (f.eks. støtteordninger, regulering) og tidsrammer for den danske indsats vil blive fastlagt.

Grøn Trepartsaftale (2024)

Den politiske **aftale om en grøn omstilling af dansk landbrug**, indgået i juni 2024 mellem regeringen, Landbrug & Fødevarer, Danmarks Naturfredningsforening og Kommunernes Landsforening, vil spille en afgørende rolle for implementeringen af dele af naturgenopretningsforordningen. Aftalen indeholder ambitiøse mål for udtagning af lavbundslande og randarealer, udtagning af areal til rejsning af skov (herunder etablering af mere urørt skov), etablering af ny natur samt en CO2-afgift for landbruget. Disse tiltag, især vedrørende lavbundslande og rejsning af skov og urørt skov, vil direkte bidrage til Danmarks forpligtelser under naturgenopretningsforordningen.

National Biodiversitetslov (forventet/debatteret)

Diskussionen om en særskilt dansk **biodiversitetslov** har verseret i flere år. En sådan lov kunne potentielt skabe en mere samlet og langsigtet juridisk ramme for Danmarks biodiversitetsindsats, styrke beskyttelsen af truede arter og naturtyper yderligere, og sikre en mere koordineret implementering af internationale og EU-retlige forpligtelser. Biodiversitetsrådet har anbefalet en sådan lov og har også givet anbefalinger til hvordan sådan en lov bør indrettes for at bidrage til Danmarks internationale forpligtelser og eksisterende nationale målsætninger. Det forventes at der i løbet af 2025 vil foreligge et udkast til en lov.

Eksisterende dansk lovgivning

Den nuværende danske **Naturbeskyttelseslov** er central for beskyttelsen af specifikke naturtyper (de såkaldte §3-områder som heder, moser, enge, strandenge, overdrev og søer >100m²) samt vilde dyre- og plantearter. **Skovloven** regulerer driften af danske skove med henblik på både produktion og skovenes rekreative værdier. Disse love, sammen med anden relevant sektorlovgivning (f.eks. **Planloven**, **Vandløbsloven**, **Museumsloven**), udgør i dag den juridiske ramme for mange genopretningstiltag, og kan blive genstand for justeringer i lyset af den nationale genopretningsplan. Det kan forventes at justeringer til eksisterende lovgivning vil søge at gøre det nemmere at indføre genopretningstiltag på arealer der i dag er underlagt beskyttelse mod ændringer, uagtet intentionen og den forventede effekt.

Sektorplanlægning og strategier

En række nationale planer og strategier er også afgørende. **Vandplanerne** (officielt Vandområdeplanerne), der skal sikre implementering af EU's Vandrammedirektiv, fastsætter mål og indsatser for at forbedre den økologiske og kemiske tilstand i danske vandløb, søer og kystvande. **Natura 2000-planerne** specificerer bevaringsmål og nødvendige foranstaltninger for de udpegede Natura 2000-områder i Danmark. De **nationale klimaplaner** og **Danmarks Havplan** indeholder ligeledes elementer, der har betydning for arealanvendelse, naturbeskyttelse og genopretning.

Institutionelle aktører og ansvar

Ansvaret for implementeringen af naturgenopretningsforordningen i Danmark vil være fordelt på flere niveauer. **Ministeriet for Grøn Trepert** (herunder **Naturstyrelsen**: forvaltning af statens arealer, rådgivning) samt **Miljø- og Ligestillingsministeriet** og (herunder **Miljøstyrelsen**: administration, tilsyn, godkendelser), er begge styrelser med centrale koordinerende og administrative roller. **Kommunerne** vil spille en nøglerolle i den lokale planlægning, udpegning af konkrete genopretningsområder (uden for statens arealer) og administration af mange tiltag, herunder dialog med lodsejere der indgår i de forskellige initiativer for omlægning og genopretning af arealer. **Landbrugsstyrelsen** vil administrere relevante støtteordninger under CAP. Derudover vil **grønne NGO'er**, **private fonde**, **videninstitutioner** (herunder enkelte afdelinger fokuseret på myndighedsbetjening som f.eks. DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi) og **rådgivningsvirksomheder** alle være vigtige aktører i processen, hvad enten det gælder interessevaretagelse, finansiering, vidensopbygning, rådgivning eller konkret implementering af projekter.

Flere elementer i det danske politiske og administrative system kan altså forventes at bidrage til at varetage opgaven med at håndtere komplekse EU-implementeringsopgaver. Naturgenopretningsforordningens store omfang og de

ambitiøse mål vil dog utvivlsomt kræve en betydelig indsats og et tæt samarbejde mellem alle involverede parter for at sikre en succesfuld og balanceret implementering, der tager hensyn til både natur, miljø og de berørte erhvervsinteresser, herunder landbruget.

Kilder

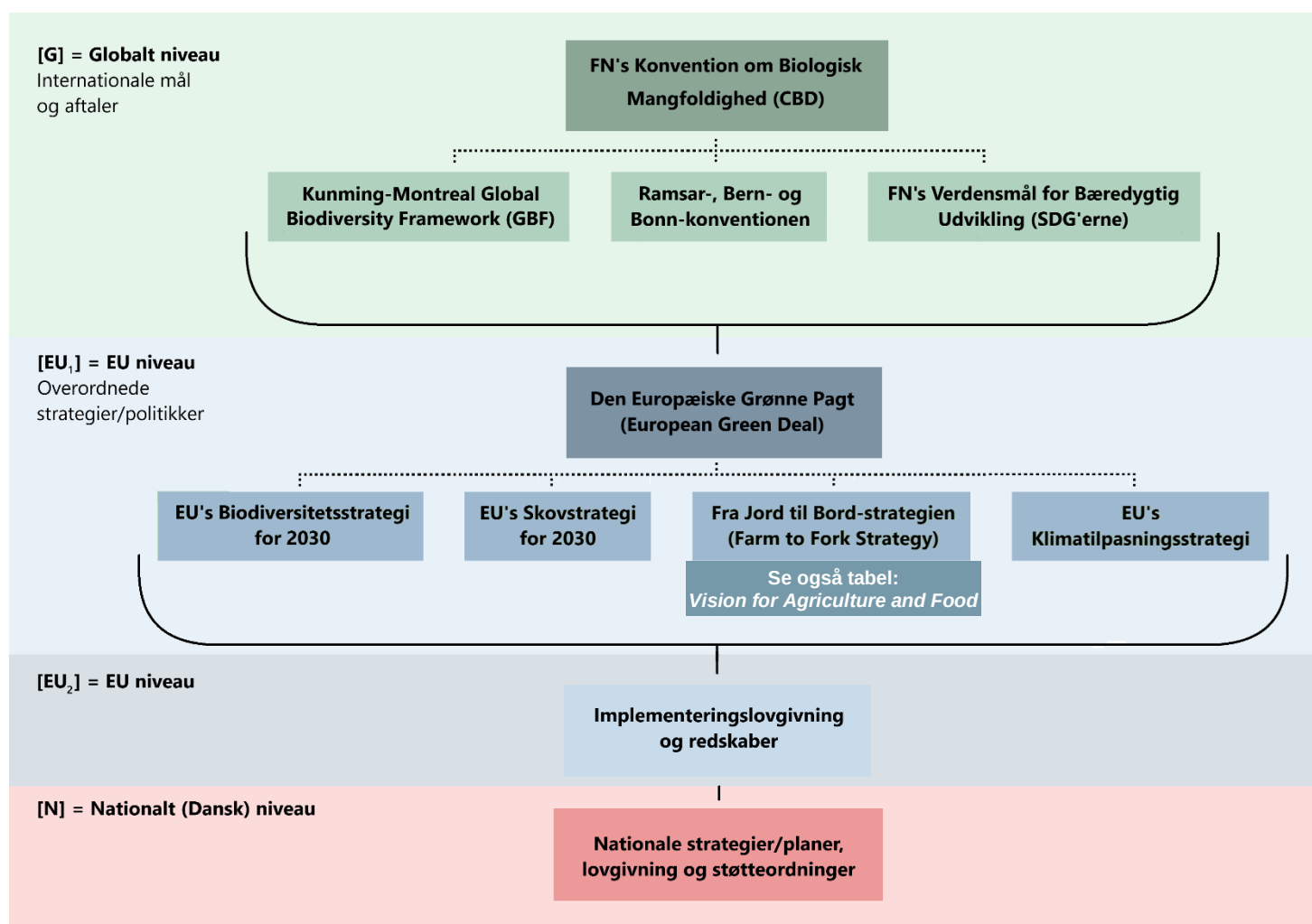
1. Biodiversitetsrådet. (2023, 23. november). *Biodiversitetsrådet anbefaler, at Danmark får en biodiversitetslov*. Tilgængelig fra: <https://www.biodiversitetsraadet.dk/aktuelt/biodiversitetsraadet-anbefaler-at-danmark-faar-en-biodiversitetslov> [Tilgået 27. maj 2025].
2. Biodiversitetsrådet. (2025, maj). *Biodiversitetslov – Biodiversitetsrådets anbefalinger*. Tilgængelig fra: <https://www.biodiversitetsraadet.dk/pdf/2025/06/Biodiversitetsraadet-Anbefalinger-Biodiversitetslov-rapport.pdf> [Tilgået 27. maj 2025].
3. CONCITO. (2024, 7. august). *EU's nye naturlov tilbyder Danmark en vej ud af biodiversitetskrisen*. Tilgængelig fra: <https://concito.dk/nyheder/eus-nye-naturlov-tilbyder-danmark-vej-ud-biodiversitetskrisen> [Tilgået 27. maj 2025].
4. Consilium Europa. (u.å.). *Tidslinje – biodiversitet*. Tilgængelig fra: <https://www.consilium.europa.eu/da/policies/biodiversity/timeline-biodiversity/> [Tilgået 27. maj 2025].
5. Convention on Biological Diversity. (u.å.). *Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework*. Tilgængelig fra: <https://www.cbd.int/gbf/targets> [Tilgået 27. maj 2025].
6. Danmarks Naturfredningsforening. (2020, 6. januar). *Biodiversitetslov og 20 procent vild natur: Her er redningsplanen for naturen*. Tilgængelig fra: <https://www.dn.dk/nyheder/biodiversitetslov-og-20-procent-vild-natur-her-er-redningsplanen-for-naturen/> [Tilgået 27. maj 2025].
7. Europa-Kommissionen. (u.å.). *Biodiversity strategy for 2030*. Tilgængelig fra: https://environment.ec.europa.eu/strategy/biodiversity-strategy-2030_en [Tilgået 27. maj 2025].
8. Europa-Kommissionen. (u.å.). *Den europæiske grønne pagt*. Tilgængelig fra: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_da [Tilgået 27. maj 2025].
9. Europa-Kommissionen. (u.å.). *Fra jord til bord*. Tilgængelig fra: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/agriculture-and-green-deal_da [Tilgået 27. maj 2025].
10. Europa-Kommissionen. (u.å.). *Fremtidens landbrug*. Tilgængelig fra: https://commission.europa.eu/topics/agriculture-and-rural-development/future-agriculture_da [Tilgået 27. maj 2025].
11. Europa-Kommissionen. (u.å.). *The EU #NatureRestoration Law*. Tilgængelig fra: https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/nature-restoration-regulation_en [Tilgået 27. maj 2025].

12. Europa-Kommissionen. (u.å.). *Report From the Commission to the Council and the European Parliament*. Tilgængelig fra: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52025DC0003> [Tilgået 27. maj 2025].
13. International Land Conservation Network. (2024, 18. september). *The Agricultural Context for the EU's Unprecedented Nature Restoration Law*. Tilgængelig fra: <https://landconservationnetwork.org/the-agricultural-context-for-the-eus-unprecedented-nature-restoration-law/> [Tilgået 27. maj 2025].
14. Regeringen.dk. (2024, 24. juni). *Regeringen og parterne i Grøn trepart indgår historisk Aftale om et grønt Danmark*. Tilgængelig fra: <https://www.regeringen.dk/nyheder/2024/regeringen-og-parterne-i-groen-trepart-indgaar-historisk-aftale-om-et-groent-danmark/> [Tilgået 27. maj 2025].
15. UNEP-WCMC. (u.å.). *The EU's Nature Restoration Law is a historic opportunity. Here is how we can seize this moment*. Tilgængelig fra: <https://unep-wcmc.org/en/news/the-eus-nature-restoration-law-is-a-historic-opportunity-here-is-how-we-can-seize-this-moment> [Tilgået 27. maj 2025].
16. iPES FOOD. (2023, 06. september). *The EPP Group is wrong. The EU's nature restoration law won't lead to a 'global famine'*. Tilgængelig fra: <https://ipes-food.org/euroviews-the-epp-group-is-wrong-the-eus-nature-restoration-law-wont-lead-to-a-global-famine/> [Tilgået 27. maj 2025].
17. Europa-Kommissionen. (2022, 22. juni). *COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT IMPACT ASSESSMENT Accompanying the proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on nature restoration*. Tilgængelig fra: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022SC0167> [Tilgået 27. maj 2025].
18. Europa-Kommissionen. (u.å.). *De vigtigste initiativer: Strategisk dialog om fremtidens landbrug i EU*. Tilgængelig fra: https://agriculture.ec.europa.eu/overview-vision-agriculture-food/main-initiatives-strategic-dialogue-future-eu-agriculture_da [Tilgået 27. maj 2025].
19. UN. (1971). *RAMSAR: The Convention on Wetlands*. Tilgængelig fra: <https://www.ramsar.org/> [Tilgået 27. maj 2025].
20. Europa-Kommissionen. (2023, 06. september). *Bern-konventionen*. Tilgængelig fra: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=LEGISSUM:l28050> [Tilgået 27. maj 2025].
21. UN. (1979). *BONN: Convention on the Conservation of Migratory Species of Wild Animals*. Tilgængelig fra: <https://www.cms.int/> [Tilgået 27. maj 2025].
22. UN. (2015). *Sustainable Development Goals*. Tilgængelig fra: <https://sdgs.un.org/goals> [Tilgået 27. maj 2025].
23. Europa-Kommissionen. (u.å.). *Fremtidens landbrug*. Tilgængelig fra: https://agriculture.ec.europa.eu/overview-vision-agriculture-food/vision-agriculture-and-food_da [Tilgået 27. maj 2025].

24. Europa-Kommissionen. (u.å.). *The nature restoration regulation*. Tilgængelig fra: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/cd10f41c-fd61-11ef-b7db-01aa75ed71a1/language-enon> [Tilgået 24. juni 2025].
25. Biodiversitetsrådet. (2023, 23. november). *Mod robuste økosystemer - anbefalinger til en dansk lov om biodiversitet*. Tilgængelig fra: <https://www.biodiversitetsraadet.dk/pdf/2023/12/Aarsrapport-Biodiversitetsraadet-2023.pdf> [Tilgået 24. juni 2025].

Bilag 1: Oversigt over Politikker, Strategier og Konventioner relateret til EU's Biodiversitetsstrategi

Nedenstående figur og tabel giver en detaljeret oversigt over centrale politikker, strategier og konventioner, der spiller en rolle i forhold til EU's biodiversitetsstrategi og den nye naturgenopretningsforordning.

Niveau	Politik/Strategi/Konvention	Kort Beskrivelse og Relevans for Biodiversitet	Vedtaget (år)
[G]	FN's Konvention om Biologisk Mangfoldighed (CBD)	Overordnet international aftale for bevarelse af biodiversitet, bæredygtig udnyttelse og retfærdig deling af fordele. Sætter den globale ramme, som EU's politikker (inkl. Biodiversitetsstrategien) skal bidrage til.	1993
[G]	Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (GBF)	Vedtaget under CBD (COP15). Indeholder specifikke globale mål for 2030 (f.eks. 30x30-målet for beskyttelse og genopretning). EU's Biodiversitetsstrategi 2030 er EU's primære bidrag til at opfylde disse mål.	2022
[G]	Ramsar-konventionen	International aftale om beskyttelse af vådområder af international betydning, især som levesteder for vandfugle. Vigtig for genopretning af vådområder under Naturgenopretningsforordningen.	1971
[G]	Bern-konventionen	Konvention om beskyttelse af Europas vilde dyr og planter samt deres naturlige levesteder. EU er part. Danner grundlag for meget af EU's naturlovgivning, herunder Habitatdirektivet.	1979
[G]	Bonn-konventionen (CMS)	Konvention om beskyttelse af migrerende arter af vilde dyr. Relevant for grænseoverskridende naturbeskyttelse og genopretning af levesteder for trækfugle og andre migrerende arter.	1979
[G]	FN's Verdensmål for Bæredygtig Udvikling (SDG'erne)	Især SDG 14 (Livet i havet) og SDG 15 (Livet på land) er direkte relevante for biodiversitet. EU's politikker, inkl. Green Deal og Biodiversitetsstrategien, bidrager til opfyldelsen af SDG'erne.	2015
[EU ₁]	Den Europæiske Grønne Pagt (European Green Deal)	Overordnet køreplan for at gøre EU's økonomi bæredygtig og klimaneutral senest i 2050. Biodiversitetsstrategien er en central søjle i Green Deal.	2020
[EU ₁]	EU's Biodiversitetsstrategi for 2030	Langsigtet plan for at beskytte naturen og vende tabet af biodiversitet inden 2030. Indeholder specifikke mål og handlinger, herunder grundlaget for	2020

		Naturgenopretningsforordningen.	
[EU ₁]	Fra Jord til Bord-strategien (Farm to Fork Strategy) (→ Vision for Agriculture and Food)	Sigter mod et mere bæredygtigt fødevaresystem i EU. Har mål for reduktion af pesticider, gødning, fremme af økologi og bevarelse af genetisk diversitet, hvilket direkte støtter biodiversiteten. Denne tilgang er helt eller delvist erstattet af <i>Vision for Agriculture and Food</i> hvor der er et stærkere fokus på at sikre konkurrenceevne og den økonomiske bæredygtighed af fødevaresystemer i EU og udvikling af landområderne.	2020 (2025)
[EU ₁]	EU's Skovstrategi for 2030	Sigter mod at forbedre kvantitet og kvalitet af EU's skove, fremme biodiversitet, modstandsdygtighed og skovenes rolle som kulstofdræn.	2021
[EU ₁]	EU's Klimatilpasningsstrategi (for 2050)	Fokuserer på at gøre EU mere modstandsdygtigt over for klimaændringernes uundgåelige konsekvenser. Natur-baserede løsninger og genopretning af økosystemer spiller en vigtig rolle.	2021
[EU ₂]	Fuglebeskyttelsesdirektivet	EU-direktiv om beskyttelse af alle vilde fuglearter, der naturligt forekommer i EU. Danner sammen med Habitatdirektivet grundlag for Natura 2000-netværket.	1979
[EU ₂]	Habitatdirektivet	EU-direktiv, der sigter mod at bevare naturtyper og vilde dyre- og plantearter af EU-interesse. Danner sammen med Fuglebeskyttelsesdirektivet grundlag for Natura 2000-netværket.	1992
[EU ₂]	Vandrammedirektivet (WFD)	Sætter rammer for beskyttelse og forbedring af vandmiljøet (floder, søer, kystvande, grundvand). Afgørende for akvatisk biodiversitet og genopretning af hydrologi.	2000
[EU ₂]	Havstrategirammedirektivet (MSFD)	Sigter mod at opnå god miljøtilstand i EU's havområder. Central for marin biodiversitet og genopretning af marine økosystemer.	2000
[EU ₂]	Natura 2000-netværket	EU-dækkende netværk af beskyttede naturområder, udpeget under Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiverne. Naturgenopretningsforordningen vil ofte fokusere på genopretning inden for disse områder.	1992
[EU ₂]	Naturgenopretningsforordningen	Bindende mål for genopretning af specifikke økosystemer (vådområder, skove,	2024

	(Nature Restoration Law)	landbrugsjord, marine osv.) på tværs af EU. Direkte implementering af Biodiversitetsstrategiens mål.	
[EU ₂]	Jordovervågningsloven (Soil Monitoring Law)	Foreslået EU-lov for at etablere en ramme for overvågning og forbedring af jordbundens sundhed. Sund jord er fundamental for biodiversitet.	2025
[EU ₂]	Den Fælles Landbrugspolitik (CAP)	EU's landbrugsstøtteordning. Har stor indflydelse på landbrugsarealer. Reformer sigter mod større integration af miljø- og klimahensyn (eco-schemes, konditionalitet) for at støtte biodiversitetsmål.	1962
[EU ₂]	EU's Nulforureningshandlingsplan (Zero Pollution Action Plan)	Sigter mod at reducere forurening af luft, vand og jord til niveauer, der ikke længere anses for skadelige for sundhed og naturlige økosystemer. Vigtig for at reducere pres på biodiversiteten.	2021
[EU ₂]	LULUCF-forordningen	Regulerer drivhusgasemissioner og -optag fra arealanvendelse, ændringer i arealanvendelse og skovbrug. Har betydning for skovrejsning, bevarelse af skove og tørveområder.	2018
[EU ₂]	Direktivet om industrielle emissioner (IED)	Regulerer forurening fra store industrianlæg. Bidrager til at mindske pres på økosystemer fra industrielle udledninger.	2024
[EU ₂]	Miljøansvarsdirektivet (ELD)	Etablerer en ramme baseret på princippet om, at forureneren betaler, for at forebygge og afhjælpe miljøskader, herunder skader på beskyttede arter og naturtyper.	2007
[EU ₂]	LIFE-programmet	EU's finansieringsinstrument for miljø- og klimatiltag. Støtter projekter, der bidrager til bl.a. naturbevarelse og genopretning, herunder implementering af Natura 2000.	2018
[N]	National Genopretningsplan (Danmark)	Skal udarbejdes under EU's Naturgenopretningsforordning. Vil specificere, hvordan Danmark vil opfylde de bindende genopretningsmål for forskellige naturtyper (første udkast senest d. 1. september 2026 ^{11,24}).	-
[N]	Grøn Trepartsaftale ("Aftale om et grønt Danmark")	National aftale om omlægning af Danmarks arealer og landbrugsproduktion. Indeholder tiltag for skovrejsning, udtagning af lavbundslande, CO ₂ -afgift på landbrug, som vil bidrage til naturgenopretning.	2024

[N]	National Biodiversitetslov (Danmark - forventet/debatteret)	En mulig kommende lov, der kan sætte overordnede rammer og langsigtede mål for Danmarks biodiversitetsindsats, og understøtte opfyldelsen af EU- forpligtelser.	-
[N]	Naturbeskyttelsesloven (Danmark)	Central dansk lovgivning for beskyttelse af naturtyper (f.eks. §3-områder), vilde dyre- og plantearter, og regulering af adgang til naturen.	1992
[N]	Skovloven (Danmark)	Regulerer driften af danske skove med henblik på både produktion og beskyttelse af skovenes økologiske og rekreative værdier.	2004
[N]	Vandplaner (Danmark)	Nationale planer udarbejdet under EU's Vandrammedirektiv for at forbedre tilstanden i danske vandløb, søer og kystvande.	1989 (VMP1)
[N]	Natura 2000-planer (Danmark)	Nationale planer for forvaltningen af de danske Natura 2000-områder, der specificerer bevaringsmål og indsatser for de udpegede arter og naturtyper.	2010 (første generation)
[N]	Klimaplaner/ Klimahandlingsplaner (Danmark)	Nationale planer for at reducere drivhusgasudledninger og tilpasse sig klimaændringer. Kan indeholde tiltag med positive synergier for biodiversitet (f.eks. skovrejsning, genopretning af vådområder).	2023 (2024)
[N]	Den Danske Havplan	Fastlægger rammerne for anvendelsen af Danmarks havarealer, herunder udpegning af beskyttede havområder og hensyntagen til marin biodiversitet.	2023

Bilag 2: Uddrag, EU's naturgenopretningsforordning, artikel 9-13¹¹

Artikel 9

Genopretning af vandløbs naturlige konnektivitet og de tilhørende flodsletters naturlige funktioner

1. Medlemsstaterne udarbejder en opgørelse over kunstige hindringer for overfladevands konnektivitet og kortlægger under hensyntagen til de kunstige hindrings socioøkonomiske funktioner, hvilke hindringer der skal fjernes for at bidrage til opfyldelsen af de genopretningsmål, der er fastsat i denne forordnings artikel 4, og målet om at genoprette mindst 25 000 km vandløb i Unionen og gøre dem til fritflydende vandløb senest i 2030, uden at dette berører direktiv 2000/60/EF, navnlig artikel 4, stk. 3, 5 og 7, og Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1315/2013 (46), særlig artikel 15.
2. Medlemsstaterne fjerner de kunstige hindringer for overfladevands konnektivitet, der er kortlagt i opgørelsen i henhold til denne artikels stk. 1, i overensstemmelse med den plan for deres fjernelse, som er omhandlet i artikel 15, stk. 3), litra i) og n). Når medlemsstaterne fjerner kunstige hindringer, skal de primært koncentrere sig om overflødige hindringer, nemlig hindringer, der ikke længere er nødvendige med henblik på produktion af vedvarende energi, sejlads ad indre vandveje, vandforsyning, beskyttelse mod oversvømmelser eller andre anvendelser.
3. Medlemsstaterne supplerer fjernelsen af kunstige hindringer i overensstemmelse med stk. 2 med de foranstaltninger, der er nødvendige for at forbedre de tilhørende flodsletters naturlige funktioner.
4. Medlemsstaterne sikrer, at genopretningen af vandløbs naturlige konnektivitet og de tilhørende flodsletters naturlige funktioner, jf. stk. 2 og 3, opretholdes.

Artikel 10

Genopretning af bestøverbestande

1. Medlemsstaterne skal ved rettidigt at træffe passende og effektive foranstaltninger forbedre bestøvermangfoldigheden og vende nedgangen i bestøverbestandene senest i 2030 og derpå opnå en stigende tendens i bestøverbestandene, der måles mindst hvert sjette år fra 2030, indtil der er opnået tilfredsstillende niveauer, jf. artikel 14, stk. 5.
2. Kommissionen tillægges beføjelser til at vedtage delegerede retsakter i overensstemmelse med artikel 23 med henblik på at supplere denne forordning ved at fastlægge og ajourføre en videnskabeligt baseret metode til at overvåge

bestøvermangfoldighed og -bestande. Kommissionen vedtager den første af disse delegerede retsakter, som fastlægger en sådan metode, senest den 19. august 2025.

3. Den metode, der er omhandlet i stk. 2, skal sikre en ensartet tilgang til indsamling af årlige data om mængden og mangfoldigheden af bestøverarter på tværs af økosystemer og til vurdering af tendensen i bestøverbestandene og af, hvorvidt de genopretningsforanstaltninger, der er vedtaget af medlemsstaterne i overensstemmelse med stk. 1, er effektive.
4. Når den metode, der er omhandlet i stk. 2, anvendes, sikrer medlemsstaterne, at overvågningsdata kommer fra et tilstrækkeligt antal steder til at sikre repræsentativitet på deres hele område. Medlemsstaterne fremmer borgervidenskab i indsamlingen af overvågningsdata, hvor det er hensigtsmæssigt, og stiller tilstrækkelige ressourcer til rådighed for udførelsen af disse opgaver.
5. Kommissionen og de relevante EU-agenturer, navnlig EEA, Den Europæiske Fødevareresikkerhedsautoritet og Det Europæiske Kemikalieagentur, koordinerer i overensstemmelse med deres respektive mandater deres aktiviteter vedrørende bestøvere og giver medlemsstaterne oplysninger, der støtter medlemsstaterne i opfyldelsen af deres forpligtelser i henhold til denne artikel, på deres anmodning. Med henblik herpå nedsætter Kommissionen bl.a. en særlig taskforce og formidler relevante oplysninger og ekspertise til medlemsstaterne på en koordineret måde.

Artikel 11

Genopretning af landbrugsøkosystemer

1. Medlemsstaterne træffer de genopretningsforanstaltninger, der er nødvendige for at øge biodiversiteten i landbrugsøkosystemer i tillæg til de områder, som er omfattet af genopretningsforanstaltninger i henhold til artikel 4, stk. 1, 4 og 7, idet de tager hensyn til klimaændringer, landdistrikternes sociale og økonomiske behov samt behovet for at sikre en bæredygtig landbrugsproduktion i Unionen.
2. Medlemsstaterne træffer foranstaltninger, der sigter mod at opnå en stigende tendens på nationalt plan i mindst to ud af de tre følgende indikatorer for landbrugsøkosystemer, som yderligere specificeret i bilag IV, målt i perioden fra den 18. august 2024 til den 31. december 2030 og hvert sjette år derefter, indtil der er opnået tilfredsstillende niveauer som fastsat i overensstemmelse med artikel 14, stk. 5:
 - a. indeks for sommerfugle på græsland
 - b. lager af organisk kulstof i dyrket mineraljord
 - c. andel af landbrugsareal med landskabstræk med stor diversitet.
3. Medlemsstaterne træffer genopretningsforanstaltninger, som sigter mod at sikre, at indekset for almindelige agerlandsfugle på nationalt plan baseret på de arter, der er anført i bilag V, indekseret den 1. september 2025 = 100, når følgende niveauer:

- a. for medlemsstater, der er opført i bilag V, med historisk set mere reducerede bestande af agerlandsfugle: 110 senest i 2030, 120 senest i 2040 og 130 senest i 2050
 - b. for medlemsstater, der er opført i bilag V, med historisk set mindre reducerede bestande af agerlandsfugle: 105 senest i 2030, 110 senest i 2040 og 115 senest i 2050.
4. Medlemsstaterne træffer foranstaltninger, som sigter på at genoprette organiske jorde, der anvendes til landbrugsformål, og som er drænedes tørvemoser. Disse foranstaltninger skal være indført på mindst:
- a.) 30 % af sådanne områder senest i 2030, hvoraf mindst en fjerdedel skal vådlægges
 - b.) 40 % af sådanne områder senest i 2040, hvoraf mindst en tredjedel skal vådlægges
 - c.) 50 % af sådanne områder senest i 2050, hvoraf mindst en tredjedel skal vådlægges.

Medlemsstaterne kan træffe genopretningsforanstaltninger, herunder vådlægning, i områder med tørveudvinding og lade disse områder indgå i beregningen af, om de respektive mål, der er omhandlet i første afsnit, litra a), b) og c), er nået.

Medlemsstaterne kan derudover træffe genopretningsforanstaltninger for at vådlægge organiske jorde, der er drænedes tørvemoser, og som benyttes til anden arealanvendelse end landbrug og tørveudvinding, og lade sådanne vådlagte områder indgå med højst 40 % i beregningen af, om de mål, der er omhandlet i første afsnit, litra a), b) og c), er nået.

Genopretningsforanstaltninger, der består af vådlægning af tørvemoser, herunder de vandniveauer, der skal opnås, bidrager til at reducere nettodrivhusgasemissionerne og øge biodiversiteten, idet der tages hensyn til nationale og lokale forhold.

Hvis det er behørigt begrundet, kan en medlemsstat reducere omfanget af vådlægningen af tørvemoser, der anvendes til landbrugsformål, til mindre end foreskrevet i henhold til dette stykkes første afsnit, litra a), b) og c), hvis en sådan vådlægning sandsynligvis vil have betydelig negativ indvirkning på infrastruktur, bygninger, klimatilpasning eller andre offentlige interesser, og hvis en sådan vådlægning ikke kan finde sted på andre arealer end landbrugsarealer. En sådan reduktion fastsættes i overensstemmelse med artikel 14, stk. 8.

Medlemsstaternes forpligtelse til at nå de mål for vådlægning, der er fastsat i første afsnit, litra a), b) og c), indebærer ingen forpligtelse for landbrugere og private jordejere til at vådlægge deres arealer, idet vådlægning af landbrugsarealer fortsat er frivillig for disse personer, uden at dette berører forpligtelser i henhold til national ret.

Medlemsstaterne tilskynder, hvor det er relevant, til vådlægning for at gøre det til en attraktiv mulighed for landbrugere og private jordejere og fremmer adgang til uddannelse og rådgivning for landbrugere og andre interessenter om fordelene ved vådlægning af

tørvemoser og om mulighederne for efterfølgende arealforvaltning og dermed forbundne muligheder.

Artikel 12

Genopretning af skovøkosystemer

1. Medlemsstaterne træffer de genopretningsforanstaltninger, der er nødvendige for at øge biodiversiteten i skovøkosystemer i tillæg til de områder, som er omfattet af genopretningsforanstaltninger i henhold til artikel 4, stk. 1, 4 og 7, under samtidig hensyntagen til risikoen for skovbrande.
2. Medlemsstaterne skal opnå en stigende tendens på nationalt plan i indekset for almindelige skovfugle, som yderligere specificeret i bilag VI, målt i perioden fra den 18. august 2024 til den 31. december 2030 og hvert sjette år derefter, indtil der er opnået tilfredsstillende niveauer som fastsat i overensstemmelse med artikel 14, stk. 5.
3. Medlemsstaterne skal opnå en stigende tendens på nationalt plan i mindst seks ud af syv af følgende indikatorer for skovøkosystemer, som yderligere specificeret i bilag VI, udvalgt på grundlag af deres evne til at påvise en forøgelse af biodiversiteten i skovøkosystemerne i den pågældende medlemsstat. Trenden skal måles i perioden fra den 18. august 2024 indtil den 31. december 2030 og hvert sjette år derefter, indtil der er opnået tilfredsstillende niveauer i overensstemmelse med artikel 14, stk. 5:
 - a. stående dødt ved
 - b. liggende dødt ved
 - c. andel af skove med en uens alderssammensætning
 - d. skovkonnektivitet
 - e. lager af organisk kulstof
 - f. andel af skove domineret af naturligt hjemmehørende træarter
 - g. mangfoldigheden af træarter.
4. Manglende opfyldelse af forpligtelserne i stk. 2 og 3 er berettiget, hvis den skyldes:
 - d. omfattende force majeure, herunder naturkatastrofer, navnlig uforudsete og ukontrollerede naturbrande, eller
 - e. uundgåelige omdannelser af levesteder, som direkte skyldes klimaændringer.

Artikel 13

Plantning af tre milliarder yderligere træer

1. Når medlemsstaterne udpeger og gennemfører genopretningsforanstaltninger med henblik på at opfylde de mål og forpligtelser, der er fastsat i artikel 4 og 8-12, sigter de mod at bidrage til at opfylde Unionens tilsagn om at plante mindst tre milliarder yderligere træer i Unionen senest i 2030.

2. Medlemsstaterne sikrer, at deres bidrag til opfyldelse af tilsagnet i stk. 1 nås under fuld overholdelse af økologiske principper, herunder ved at sikre mangfoldighed af arter og alderssammensætning og prioritere naturligt hjemmehørende træarter med undtagelse af, i meget specifikke tilfælde og på meget særlige betingelser, ikkehjemmehørende arter, der er tilpasset de lokale jordbunds- og klimaforhold, økologiske forhold og levestedsforhold, og som bidrager til at fremme øget modstandsdygtighed over for klimaændringer. Foranstaltningerne til opfyldelse af dette tilsagn sigter mod at øge den økologiske konnektivitet og være baseret på bæredygtig skovrejsning, genplantning af skov og plantning af træer og forøgelse af grønne byområder.